

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunta on 12 päivänä helmikuuta 1993 lähettänyt ulkoasiainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 370/1992 vp.

Puolustusvaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti antanut valiokunnalle lausuntonsa. Lausunto (PuVL 1) on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Pekka Pitkänen ja toimistopäällikkö Bjarne Ahlqvist puolustusministeriöstä, alivaltiosihteeri Jaakko Blomberg, apulaisosastopäällikkö Pekka Ojanen, neuvotteleva virkamies Rauno Viemerö ja lähetystöneuvos Martti Koskeniemi ulkoasiainministeriöstä, kenraaliluutnantti Gustav Hägglund ja apulaisosastopäällikkö Heikki Tilander pääesikunnasta, professori Raimo Väyrynen Helsingin yliopistosta, erikoistutkija Pekka Visuri Ulkopoliittisesta instituutista, erikoistutkija Vilho Harle Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitoksesta sekä eversti Hannu Paronen.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan annettua lakia muutettavaksi siten, että Suomella on lakiin perustuvat edellytykset osallistua tarvittaessa myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin (ETYK) toimesta järjestettävään kansainväliseen rauhanturvaamistoimintaan.

Lain soveltamisalan laajentamisesta ja lain nimikkeen muuttamisesta johtuen ehdotetaan samassa yhteydessä tehtäväksi viittaustekninen tarkistus puolustusvoimista annettuun lakiin, sotilasrikoksia sääntelevään rikoslain 45 lukuun, sotilasoikeudenkäyntilakiin sekä valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annettuun lakiin. Lisäksi rikoslaista ehdotetaan poistettavaksi vanhen-

tuneena säännös, joka koskee julkisoikeudellisen palvelussuhteen perusteella puolustusvoimissa palvelevien henkilöiden eli värvättyjen kuulumista sotilasrikossäännösten soveltamisalan piiriin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Käsiteltyään asian ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä todetaan, että voimassa olevan rauhanturvaamislain nimike on yksilöity koskemaan Suomen osallistumista ainoastaan YK:n rauhanturvaamistoimintaan ja että lain soveltamisalan laajentuessa on nimikettä muutettava. Esityksessä ehdotetaan lain nimike sellaiseksi, että se koskisi ylipäänsä Suomen osallistumista kansainväliseen rauhanturvaamistoimintaan, jotta liitännäislakien muuttaminen ei jatkossa olisi tarpeen, vaikka rauhanturvaamistoiminta mahdollisesti laajenisi vielä YK:n ja ETYK:n ulkopuolelle. Ulkoasiainvaliokunta yhtyy kuitenkin puolustusvaliokunnan käsitykseen, että tässä vaiheessa ei tulisi edes rauhanturvaamislain nimikkeessä lähteä ennakoimaan rauhanturvaamistoiminnan laajenemista YK:n ja ETYK:n ulkopuolelle, ja ehdottaa siksi nimikettä täsmennettäväksi vastaamaan lain sisältöä eli kuulumaan ”Laki Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin rauhanturvaamistoimintaan”. Sama muutos tulee tehdä myös muihin hallituksen esitykseen sisältyviin lakiehdotuksiin, joissa nimeltä mainitaan rauhanturvaamislakiin.

Edellä todetun mukaisesti hallituksen esityksessä ehdotetaan Suomen ETYK:n rauhanturvaamistoimintaan osallistumisen mahdollistami-

seksi rauhanturvaamislain soveltamisalaa laajennettavaksi muuttamalla sen 1 §:ää siten, että lakia sovelletaan YK:n rauhanturvaamistoimintaan osallistumisen lisäksi myös ETYK:n rauhanturvaamistoimintaan osallistumiseen. Esityksessä todetaan, että muilta osin lakia ei ole tarpeen tarkistaa, vaan sen säännökset soveltuvat sellaisinaan myös soveltamisalan laajentueksa. Samalla kun ulkoasiainvaliokunta pitää lain soveltamisalan tällaista laajennusta perusteltuna, se toteaa, että ETYK:n nykyiset rakenteet eivät toistaiseksi mahdollista sen rinnastamista YK:hon rauhanturvaamistoiminnassa. ETYK julistautui tosin Helsingin huippukokouksessa YK:n peruskirjan VIII luvun mukaiseksi alueelliseksi järjestelyksi ja Helsingin asiakirjassa päätettiin muodostaa ETYK:lle toimintavälineitä konfliktinestoa ja kriisinhallintaa varten. Toisaalta ETYK:n pääsihteerillä ei ole samanlaisia valtuuksia kuin YK:n pääsihteerillä, ETYK:llä ei ole YK:n turvallisuusneuvostoa vastaavaa elintä eikä ETYK:n ulkoministerikokous toistaiseksi kykene nopeaan ja tehokkaaseen päätöksentekoon.

Puolustusvaliokunta tähdentää lausunnsa hallituksen esityksen yleisperustelujen kohtaa, jonka mukaan ”ETYK:n rauhanturvaamistoiminnassa on otettava huomioon YK:n toimivaltuudet sekä kaikkien osapuolten valmius yhteistyöhön”, ja katsoo tämän tarkoittavan sitä, että YK on ensisijainen rauhanturvaamisorganisaatio ja että muut menettelyt voitaisiin toteuttaa vain poikkeustapauksissa ja YK:n valtuuttamina. Ulkoasiainvaliokunta toteaa joka tapauksessa, että ETYK on itsenäinen toiminnassaan myös rauhanturvaamisen alueella, vaikka se on vapaaehtoisesti rajoittanutkin päätöksillään rauhanturvatoimintansa muodot vastaamaan YK:n periaatteita. ETYK:n ei siksi voida katsoa olevan toiminnassaan alistettu YK:lle siinä määrin, että sen täytyisi pyytää YK:lta lupa rauhanturvaoperaatioihinsa. Kysymyksessä on yhteistyösuhde, jota parhaillaan kehitetään edelleen.

Ulkoasiainvaliokunta lähtee siitä, että rauhanturvaamislaki koskee ensisijaisesti YK:n perinteistä rauhanturvaamistoimintaa, jota tosin ei ole auktoritatiivisesti määritelty. Valiokunta katsoo, että rauhanturvaamistoiminnan käsitteen mahdollisesti väljentyessä YK:n tai ETYK:n päätöksien tai kansainvälisen käytännön vaikutuksesta tämän lain soveltamisala ei voi sitä kautta laajentua. Jos rauhanturvaamistoiminnalle tulevaisuudessa hyväksytään toistaiseksi sovellettua käsitettä laajentava määritelmä tai rau-

hanturvaamistoiminnan käytäntö muuttuu, näiden muutosten soveltaminen Suomessa edellyttää valiokunnan käsityksen mukaan uutta lainsäädäntöä.

Edellä sanottu merkitsee, että Suomen osallistuminen tulevaisuudessa muihin kehityksen alaisina oleviin rauhanturvaamisen lähtötoimintoihin, erityisesti ns. rauhaan pakottamiseen (peace enforcement), ei tule kysymykseen ilman rauhanturvaamislain muutosta. Valiokunta pitää sinänsä myönteisenä sitä, että YK:n ja tulevaisuudessa myös ETYK:n rauhanturvaamisoperaatioiden käytettävissä olevia keinovalikoimia kehitetään ja että operaatiot siten saavat enemmän todellisia onnistumisen mahdollisuuksia. Valiokunta ei myöskään halua sulkea pois sitä mahdollisuutta, että Suomi osallistuisi aktiivisesti myös uudentyypisiin toimintoihin. Valiokunta toteaa vain, että se, mitä rauhaan pakottamisella yleensä ymmärretään, kuuluu käsiteltävänä olevan lain soveltamisalan ulkopuolelle. Toisaalta valiokunta toteaa, että rauhaan pakottaminen ei ole merkitykseltään täsmällinen termi. Siihen voi liittyä monenlaisia eriaisteisia operaatioita, mm. humanitaarista avustustoimintaa ja pakolaisten auttamista, joihin myös varsinaisesta taistelutoiminnasta pidättäytyvät maat saattavat voida osallistua. Valiokunta korostaa, että kaikenasteinen osallistuminen tällaisiin toimintoihin edellyttäisi joka tapauksessa tietoista uutta päätöstä. Osallistumisen huolellinen harkinta on välttämätöntä rauhaan pakottamiseen liittyvien tuntemattomien riskien vuoksi.

YK:n ja ETYK:n rauhanturvaamistoiminnan kehittämiselle myönteisen peruslähtökohtansa mukaisesti valiokunta katsoo, että käytännön rauhanturvaamisoperaatioiden toteuttamiseen osallistuvien käsiä ei tule pyrkiä sitomaan tarpeettoman rajoittavilla määräyksillä. Ottamatta varsinaisesti kantaa puolustusvaliokunnan lausunnossa käsiteltyyn kysymykseen siitä, pitäisikö hallituksen esityksen yleisperusteluissa mainittu termi ”tulitaukojen ylläpitäminen” korvata termillä ”aselevon valvonta”, valiokunta katsoo yleisesti, että rauhanturvaamistoiminnassa ei tule olennaisessa määrin ylittää sitä tehtäväkuvaa, joka asianomaisella yksilöllä ilmoittautuessaan kyseisiin tehtäviin on. Voiko tulitauon ylläpitäminen kuulua tähän tehtäväkuvaan, on valiokunnan käsityksen mukaan kysymys, jonka ratkaisu riippuu asianomaisen rauhanturvaamisyksikön miesluvusta ja aseistuksesta, ts. ovatko ne realistisessa suhteessa tehtävän vaativuuteen ja vaarallisuuteen.

Ulkoasiainvaliokunta yhtyy puolustusvaliokunnan toteamukseen, että Suomen viranomaisten on varmistettava rauhanturvaamistointaan osallistuvan suomalaisen joukon asianmukainen käyttö ottaen huomioon tehtävään määräämiseen liittyvä vastuu ja johtosuhteet, mutta ei tee tästä sitä johtopäätöstä, että operaatio olisi keskeytettävä, jos vaatimus kaikkien osapuolten valmiudesta yhteistyöhön ei täyty. Valiokunta toteaa, että pääpainon on oltava etukäteisharkinnalla, sillä jos Suomen hallitus päättää asettaa rauhanturvajoukkoja YK:n tai ETYK:n käytettäväksi, päätökseen ei periaatteessa sisälly mahdollisuutta lopettaa jotain tiettyä operaatiota sen ollessa kesken. Vastuu tästä on ao. järjestöllä. Suomi voi kyllä halutessaan vetää joukkonsa pois niiden määräjän päätyttyä. Valiokunta katsoo, että toiminta, joka vastaa sisällöltään perinteistä rauhanturvaamistointia, saattaa olla välttämätöntä tilanteessa, jossa ei ole mahdollista hankkia osapuolten suostumusta. Esim. entisen Jugoslavian alueella käynnissä olevissa operaatioissa ei aina voida täsmällisesti tietää, keitä osapuolet ovat. Kategoristen määräysten soveltaminen tällaisessa tilanteessa saattaisi johtaa kohtuuttomuuksiin.

Ulkoasiainvaliokunta yhtyy puolustusvaliokunnan näkemykseen, että rauhanturvaamistointaan mahdollisesti laajetessa on korostettava näissä tehtävissä toimivan henkilöstön vapaaehtoisuutta. Valiokunta katsoo rauhanturvaamistointiin ilmoittautuneen henkilön oikeusturvan edellyttävän, että hänen tehtävänsä on etukäteen rajattu ja että hän tietää, millaiseen operaatioon hän on ilmoittautunut, ja voi yksilöllisesti arvioida ottamaansa henkilökohtaista riskiä realistiselta pohjalta.

Puolustusvaliokunta esittää parlamentaarisen neuvottelukunnan asettamista arvioimaan mm. Suomen valmiuksia osallistua kehityksen alaisina oleviin rauhanturvaamistointia lähellä oleviin toimintamuotoihin. Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että jos sen edellä esittämistä käsityksistä rauhanturvaamislain puitteissa mahdollisista tulkinnoista Suomen rauhanturvaamistointaan osallistumisen muodoista ja asteesta halutaan poiketa, tämä edellyttää senkin mielestä erillistä selvitystyötä. Erityisesti YK:n pääsihteerin hiljattain tekemiin ehdotuksiin uusista rauhanturvaamistointaan lähisukuisista muodoista liittyvät asiat on syytä huolellisesti selvittää suomalaisesta näkökulmasta. Valiokunta ei halua tässä vaiheessa ottaa kantaa siihen, millaisissa puitteissa tällainen selvitys tehdään.

Vaikka hallituksen esityksen mukaan sillä ei muodollisesti ole organisatorisia eikä taloudellisia vaikutuksia, tosiasiallisesti tarvitaan budjettivaroja, mikäli Suomi päättää lähettää joukkoja ETYK:n mandaatilla rauhanturvatehtäviin. Näitä menoja on valiokunnan mielestä kuitenkin tarkasteltava Suomen ulkopoliittikan yleisien tavoitteiden näkökulmasta, joihin olennaisesti kuuluu yleisen rauhan ylläpitäminen ja lujittaminen.

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä 1. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuten hallituksen esityksen mukaisena, paitsi lakiehdotuksen nimike näin kuuluvana, ja

että hallituksen esitykseen sisältyvät 2.—5. lakiehdotukset hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

Suomen osallistumisesta *Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin* rauhanturvaamistointaan

2.

Laki**puolustusvoimista annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista 31 päivänä toukokuuta 1974 annetun lain (402/74) 2 §:n 7 kohta seuraavasti:

2 §
 Puolustusvoimien tehtävänä on:

työkonferenssin rauhanturvaamistoimintaan;
 sekä

7) myötävaikuttaa järjestelytoimiin, jotka koskevat Suomen osallistumista *Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteis-*

Voimaantulosäännös
 (Kuten hallituksen esityksessä)

3.

Laki**rikoslain 45 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 45 luvun 1 §, sellaisena kuin se on 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetussa laissa (321/83), seuraavasti:

1 §
 (1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä).
 Sotilaita koskevia säännöksiä sovelletaan lisäksi rajavartiolaitoksessa sotilastehtävissä palveleviin sekä Suomen osallistumisesta *Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin* rauhanturvaamistoimin-

taan annetussa laissa (514/84) tarkoitetussa palveluksessa oleviin niin kuin siitä laissa erikseen säädetään.

Voimaantulosäännös
 (Kuten hallituksen esityksessä)

4.

Laki**sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilasoikeudenkäyntilain (326/83) 2 §:n 4 momentti seuraavasti:

2 §

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään puolustusvoimista, koskee soveltuvin kohdin myös rajavartiolaitosta ja Suomen osallistumisesta *Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus-*

ja yhteistyökonferenssin rauhanturvaamistoimintaan annetussa laissa (514/84) tarkoitettua rauhanturvaamisorganisaatiota.

Voimaantulosäännös
 (Kuten hallituksen esityksessä)

5.

Laki**valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta 21 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1224/90) 1 §:n 1 momentin 1 kohta seuraavasti:

1 §

Valtioneuvoston oikeuskansleri vapautetaan velvollisuudesta valvoa lain noudattamista sellaisissa eduskunnan oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvissa asioissa, jotka koskevat:

1) puolustusministeriötä hallitusmuodon 47 §:n 1 momentissa tarkoitettuja asioita lukuun ottamatta, puolustusvoimia, rajavartiolaitosta ja Suomen osallistumisesta *Yhdistyneiden Kansal-*

kuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökongressin rauhanturvaamistoimintaan annetussa laissa (514/84) tarkoitettua rauhanturvaamishenkilöstöä sekä sotilasoikeudenkäyntiä;

—————
 Voimaantulosäännös
 (Kuten hallituksen esityksessä)

—————
 Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Paasio, varapuheenjohtaja Donner, jäsenet Aittoniemi, Haavisto, Jaakonsaari, Juhantalo, Kalliomäki,

—————
 Kuuskoski, Kääriäinen, Ollila, Renko, Tuomi-oja ja Wahlström sekä varajäsenet Korkea-oja ja Moilanen.

EDUSKUNNAN
PUOLUSTUSVALIOKUNTA

Helsingissä

16 päivänä maaliskuuta 1993

Lausunto n:o 1

Liite

Ulkoasiainvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 12 päivänä helmikuuta 1993 hallituksen esityksen n:o 370/1992 vp laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että puolustusvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa ulkoasiainvaliokunnalle.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina osastopäällikkö, kenraalimajuri Pertti Nykänen ja hallitusneuvos Pekka Pitkänen puolustusministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Esko Hamilo, toimistopäällikkö Vesa Jatkola ja neuvotteleva virkamies Rauno Viemerö ulkoasiainministeriöstä, budjettineuvos Heikki Seppälä valtiovarainministeriöstä, eversti, apulaisosastopäällikkö Heikki Tilander pääesikunnasta, VTT Pekka Visuri Ulkopoliittisesta instituutista sekä johtaja Jyrki Käkönen Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitoksesta.

Hallituksen esitys

Hallitus ehdottaa Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) rauhanturvaamistoimintaan annettua lakia muutettavaksi siten, että Suomella on lakiin perustuvat edellytykset osallistua tarvittaessa myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin (ETYK) järjestämään kansainväliseen rauhanturvaamistoimintaan.

Nykyinen rauhanturvalaki mahdollistaa suomalaisen sotilashenkilöstön osallistumisen ainoastaan YK:n käynnistämiin rauhanturvaamisoperaatioihin. Rauhanturvaamistoiminta on laajenemassa koskemaan YK:n operaatioiden ohella entistä enemmän myös YK:n peruskirjassa tarkoitettujen alueellisten järjestöjen ja järjestelyjen toimeenpanemia rauhanturvaamisoperaatioita. ETYK julistautui Helsingin huippukokouksessa YK:n peruskirjan 8 luvun mukaiseksi

alueelliseksi järjestelyksi. Helsingin asiakirjassa päätettiin muodostaa ETYK:lle toimintavälineitä konfliktinestoa ja kriisinhallintaa varten. Kriisinhallinnan keskeisinä keinoina asiakirjassa mainitaan selvitys- ja raportointivaltuuskunnat sekä rauhanturvaamistoiminta.

Rauhanturvalain soveltamisalan laajentamisesta ja lain nimikkeen muuttamisesta johtuen ehdotetaan samassa yhteydessä tehtäväksi viitustekninen tarkistus puolustusvoimista annettuun lakiin, sotilasrikoksia sääntelevään rikoslain 45 lukuun, sotilasoikeudenkäyntilakiin sekä valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annettuun lakiin. Lisäksi rikoslaista ehdotetaan poistettavaksi vanhentuneena säännös, joka koskee värvättyjen kuulumista sotilasrikossäännösten soveltamisalan piiriin.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta toteaa, että nykyisellä rauhanturvalailla on ollut tarkoitus säännellä ainoastaan sotilaaallista rauhanturvaamistoimintaa. Saadun selvityksen perusteella erilaisten siviilikomponenttien osallistuminen on tullut ja toistaiseksi tulee jatkossakin järjestää kussakin tapauksessa erikseen luoduin menettelyin.

Kysymys olisi myös ETYK:n osalta perinteisestä konfliktin osapuolten yhteistyövalmiutta edellyttävästä rauhanturvaamistoiminnasta (peace-keeping). Se ei koskisi jatkossakaan Suomen osallistumista muihin kehityksen alaisina oleviin rauhanturvaamistoimintoihin eli rauhan tekemiseen (peace-making), rauhan rakentamiseen (peace-building) eikä rauhaan pakottamiseen (peace-enforcement). Valiokunta ei halua tässä vaiheessa edes rauhanturvalain nimikkeessä lähteä ennakoimaan rauhanturvaamistoiminnan laajenemista YK:n ja ETYK:n ulkopuolelle ja ehdottaa nimikettä täsmennettäväksi vastaamaan lain sisältöä. Sama muutos tulee tehdä

myös muihin hallituksen esitykseen sisältyviin lakiehdotuksiin, joissa nimeltä viitataan rauhanturvalakiin.

Valiokunta toteaa, että edellä mainitut, kehityksen alaisina olevat rauhanturvaamistoiminnan muodot edellyttävät Suomen osalta perusteellista keskustelua ja asiaan kuuluvaa selvittelytyötä. Valiokunnan mielestä tämäntyyppinen arviointi voidaan suorittaa samassa yhteydessä, jossa määritellään Suomen suhtautumista turvallisuus- ja sotilaspoliittisen tilanteen muuttumiseen Euroopassa ja Suomen lähialueilla. Puolustusvaliokunta esittää parlamentaarisen neuvottelukunnan asettamista mahdollisimman pikaisesti selvittämään turvallisuus- ja puolustuspoliittisen tilanteen muuttumisen vaikutuksia Suomen asemaan. Selvittelyssä tulee arvioida, vastaavatko Suomen puolustuksen painopisteet tämänhetkisiä ja tulevia tarpeita. Siinä tulee ottaa kantaa myös siihen, pitääkö puolustusjärjestelyjämme muuttaa, miten eri aselajeja tulee kehittää suhteessa toisiinsa ja millaista aseistusta puolustusvoimamme tarvitsevat. Samassa yhteydessä tulee arvioida Suomen valmiudet osallistua kehityksen alaisina oleviin rauhanturvaamistoiminnan muotoihin.

Valiokunta haluaa painottaa hallituksen esityksen yleisperusteluissa esitettyä toteamusta, jonka mukaan ”ETYK:n rauhanturvaamistoiminnassa on otettava huomioon YK:n toimivaltuudet sekä kaikkien osapuolten valmius yhteistyöhön”. Tämä tarkoittaa valiokunnan käsityksen mukaan yksiselitteisesti sitä, että YK on ensisijainen rauhanturvaamisorganisaatio ja muut menettelyt voidaan toteuttaa vain poikkeustapauksissa ja YK:n valtuuttamina. ”Kaikkien osapuolten valmius yhteistyöhön” merkitsee valiokunnan tulkinnan mukaan sitä, että operaatio on keskeytettävä, jos tämä ehto ei täyty. Suomen valtion on varmistettava joukon asianmukainen käyttö ottaen huomioon tehtäväänmääräämiseen liittyvä vastuu ja johtosuhteet.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös yleisperustelujen termiin ”tulitaukojen ylläpitäminen” ja pitää sitä liian epämääräisenä. ”Tulitauko” merkitsee sotilaallisesti vain ammunnan keskey-

tämistä. ”Ylläpitäminen” puolestaan saattaisi joissakin tilanteissa merkitä voimankäyttöä eli interventiota. Valiokunta pitääkin tarkoituksenmukaisempänä ja asiallisesti oikeampana puhua tässä yhteydessä tulitauon ylläpitämisen sijasta aselevon valvonnasta.

Rauhanturvaamistoiminnan mahdollisesti laajetessa valiokunta korostaa näissä tehtävissä toimivan henkilöstön vapaaehtoisuutta. Puolustusvoimien oma henkilöstö ja asevelvolliset ovat tulleet palvelukseen asevelvollisuuslain mukaisesti vain isänmaan ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustamiseksi. Laki puolustusvoimista edellyttää vain myötävaikuttamista Yhdistyneiden Kansakuntien — ja tulevaisuudessa siis myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin — rauhanturvaamistoimintaan. Oman maan ulkopuolella suoritettaviin tehtäviin, jotka menevät näiden määritteiden yli, on mahdollista määrätä vain vapaaehtoisiksi ilmoittautuneita.

Hallituksen mukaan esityksellä ei ole organisaatorisia eikä taloudellisia vaikutuksia. Luonnollista kuitenkin on, että tarkoitukseen tarvitaan budjettivaroja, mikäli Suomi päättää lähettää joukkoja ETYK:n mandaatilla rauhanturva-tehtäviin. Valtioneuvoston 14.10.1992 tekemän periaatepäätöksen mukaan Suomen ulkomaanedustustojen ja valvontajoukkojen ylläpitomenoja vähennetään siten, että säästövaikutus vuosina 1994—95 kunakin on 100 milj. mk. Tämän periaatepäätöksen toteuttamiseksi on päätetty kotiuttaa suomalainen valvontajoukko Golanilta sekä supistaa Libanonin ja Kyproksen joukkojen kokoa. Valiokunta pitää todennäköisenä, ettei ETYK:n rauhanturvatehtäviä voida rahoittaa ilman lisäsupistuksia YK:n rauhanturvajoukoista. Vaihtoehtoisesti em. säästötavoitteista joudutaan tinkimään.

Edellä esitetyn perusteella puolustusvaliokunta esittää kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muutoin hallituksen esityksen mukaisina, paitsi että 1. lakiehdotuksen nimike hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

Suomen osallistumisesta *Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökongressin rauhanturvaamistoimintaan*

ja että 2.—5. lakiehdotuksiin tehtäisiin 1. lakiehdotuksen nimikkeen muuttamisesta johtuvat viittaustekniset tarkistukset.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lamminen, varapuheenjohtaja Laakso, jäsenet Kasurinen, Laitinen, Pykäläinen, Rimmi, Rossi, Seivästö, ja Westerlund sekä varajäsenet Kohijoki, T. Roos ja Saapunki.
